

ชื่อหลักสูตร การปลูกผักปลอดสารพิษ

จำนวน 30 ชั่วโมง

กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม (กลุ่มสนใจ)

สำนักงาน กศน.จังหวัดมหาสารคาม

ความเป็นมา

การปลูกผักสวนครัว เป็นอาชีพเกษตรกรรม ที่ทำได้ง่าย สำหรับบริโภคและจำหน่าย ในครัวเรือน และ พื้นที่ว่างในบริเวณบ้าน หลากหลายๆ ชนิดไม่จำเป็นต้องหาซื้อจากท้องตลาดแต่สามารถปลูกเองที่บ้านได้ โดย กรรมวิธีการปลูกที่ไม่ยุ่งยาก เรียกว่าผักสวนครัวปลูกง่ายโตเร็วได้ ผลผลิตไว้กินใน ครัวเรือนได้เป็นอย่างดี ลดภาระ ค่าใช้จ่ายได้อย่างต่อเนื่องแต่ไม่เหมาะจะปลูกค้าขายเพราะใช้บริเวณมาก ซึ่งการปลูกผักสวนครัวนั้น เพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณ ความพอเพียง เน้นปลูกเพื่อกินเอง เหลือก็จำหน่าย สร้างรายได้ต่อไป

หลักการของหลักสูตร

๑. เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อสร้างเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน ความพอประมาณ ความพอเพียง
๒. เป็นหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้จริง

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะการประกอบอาชีพสร้างรายได้ ในการปลูกผักสวนครัวไว้กินได้เอง เป็นอาชีพเสริมและทำง่าย ใช้พื้นที่ไม่มาก และสามารถปลูกในครัวเรือนได้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือประชาชนทั่วไปกลุ่มเป้าหมายนอกระบบโรงเรียน

๑. ผู้ที่ไม่มีอาชีพ
๑. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการปลูกผักสวนครัว ลดรายจ่ายในครัวเรือน

ระยะเวลาเรียน รวม 30 ชั่วโมง แบ่งเป็น

ภาคทฤษฎี จำนวน 5 ชั่วโมง

ภาคปฏิบัติ จำนวน 25 ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

๑. การเลือกพื้นที่ 5 ชั่วโมง

พื้นที่ที่สามารถปลูกผักได้ดีควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำขุด บ่อน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ คลอง อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทานหรือแนวส่งน้ำชลประทาน เนื่องจากพืชผักส่วนใหญ่มีความต้องการน้ำสูง โดยเฉพาะน้ำแล้งที่อากาศแห้ง และอัตราการระเหยน้ำสูงกว่าฤดูอื่น ๆ จึงจำเป็นต้องมีน้ำเพียงพอเพื่อให้ผัก สามารถเติบโตจนถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยวได้

๒. การเตรียมแปลง 10 ชั่วโมง

— แปลงปลูกผักมักเตรียมด้วยการยกแปลงสูงประมาณ ๒๐ – ๓๐ เซนติเมตร หรือขุดร่องลึก เนื่องจากพืชผักส่วนมากมีระบบรากที่ต้องการออกซิเจนในดินที่ร่วนซุย หน้าดินลึก

— ทำการไถพรวนแปลงทิ้งไว้ประมาณ ๑ อาทิตย์ เพื่อตากแดด และฆ่าเชื้อโรค

— หว่านปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ร่วมกับปุ๋ยเคมี พร้อมไถกลบแปลง

— อัตราการใส่ปุ๋ยไนโตรเจนควรให้มีปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกมากกว่าปุ๋ยเคมี เช่น ๑๐ : ๑ เนื่องจากการใส่ปุ๋ยเคมีมากจะทำให้ดินเป็นกรด หน้า

ดินแน่น

๓. การเตรียมเมล็ดพันธุ์ 3 ชั่วโมง

— เมล็ดพันธุ์ผักที่ใช้ควรมีลักษณะเป็นเมล็ดพันธุ์ใหม่ อายุเมล็ดพันธุ์ไม่ถึง ๑ ปี

— เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ต้องเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ตรงตามชนิดพืชที่ปลูก และไม่มีเมล็ดพันธุ์อื่นปลอมปน

— ทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ รวมถึงคัดแยกเมล็ดพันธุ์ที่ไม่สมบูรณ์ออกด้วยวิธีนำไปแช่น้ำ และนำ เมล็ดที่ลอยน้ำออก

— เมล็ดพันธุ์ส่วนมาก ก่อนปลูกจะทำการแช่น้ำเสียก่อน ซึ่งระยะเวลาในการแช่จะแตกต่างกันใน แต่ละชนิดผัก หากเมล็ดพันธุ์ที่มีเปลือก

หนา แช่ อาจใช้เวลาแช่นาน ๒-๓ วัน เมล็ดพันธุ์ผักส่วนมากเป็นเมล็ดที่มี เปลือกค่อนข้างบาง ไม่หนา แช่ ส่วนใหญ่ใช้เวลาแช่ประมาณ ๑๒ ชั่วโมง — ๑ วัน เท่านั้น

๔. การปลูก 5 ชั่วโมง

สามารถปลูกได้หลายวิธีตามความเหมาะสมของแต่ละชนิดพืช

ได้แก่การหว่านเมล็ด เป็นวิธีที่ ง่าย

สะดวก รวดเร็ว และนิยมที่สุด ซึ่งจะหว่านเมล็ดหลังการแช่น้ำแล้วหรือหว่านเมล็ดแห้งได้ทันที ผักที่นิยมการ หว่านเมล็ดมักเป็นพืชที่มีลำต้นขนาดเล็ก ขนาดทรง

พุ่มน้อย ได้แก่ ผักชี ผักบุ้ง เป็นต้น ทั้งนี้ การหว่านเมล็ดอาจเป็น วิธีการเตรียมกล้าผักก่อนย้ายปลูกในแปลงที่เตรียมไว้การปลูกด้วยต้นกล้า เป็นวิธีการปลูกด้วยต้น

กล้าผักที่เตรียม ได้จากแปลงเพาะกล้าด้วยวิธีการหว่าน วิธีนี้เป็นวิธีที่ใช้มากที่สุดสำหรับการปลูกผัก โดยมักใช้กับพืชที่มีลำต้นใหญ่ ทรงพุ่มกว้าง เนื่องจากใช้

วิธีการหว่านเมล็ดอาจไม่เหมาะสมเพราะไม่สามารถเว้นช่วงห่างของต้นให้เหมาะสมกับ การเติบโตได้ การหว่านอาจทำให้ต้นเจริญเติบโตไม่ดี หรืออาจต้อง

ถอนต้นทิ้งบางส่วนซึ่งทำให้สิ้นเปลืองเมล็ด พันธุ์เสียเปล่า ผักที่นิยมปลูกด้วยวิธีนี้ ได้แก่ กะหล่ำปลี ผักกาดขาว คะน้า มะเขือ พริก เป็นต้น การหยอด

เมล็ด เป็นวิธีปลูกที่ใช้สำหรับพืชผักที่ต้องการระยะห่างระหว่างต้นมาก มักเป็นพืชที่เป็นเถาหรือเครือ ต้นกล้าออก

ไม่มีความแข็งแรง เหี่ยว และตายง่ายหากแยกต้นกล้าปลูก เช่น ถั่วพักยาว แตงกวา พักทอง พัก มะระ เป็นต้น

ในแปลงปลูก เป็นวิธีปลูกที่ใช้กับพืชผักบางชนิดที่มีการแยกหน่อแยกเหง้าออกปลูกเพื่อขยายจำนวนต้นหรือกอ โดยฝังลงหลุมหรือแปลงปลูกได้ทันที เช่น ผักหอม กระเทียม ตะไคร้ ชিং ข่า กระชาย เป็นต้น

๕. การดูแลรักษา 5 ชั่วโมง

- ในระยะแรกของการปลูกช่วง ๑ อาทิตย์แรก ทั้งการปลูกด้วยการใช้เมล็ด การปลูกด้วยต้นกล้า และปลูกด้วยการแยกหัวหรือหน่อ จำเป็นต้องมีการให้น้ำอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยวันละ ๒ ครั้ง เช้า-เย็น จนต้น กล้าตั้งตัวได้
- การให้น้ำจะยังให้วันละ ๒ ครั้ง ตลอดจนถึงระยะเก็บเกี่ยว แต่อาจให้น้ำในปริมาณที่น้อยลง หรือผักบางชนิดที่อาจเว้นช่วงห่างการให้น้ำเมื่อถึงระยะก่อนเก็บเกี่ยว
- การใส่ปุ๋ยควรใส่ในระยะหลังปลูก ๑-๒ อาทิตย์ หรือระยะที่ต้นกล้าตั้งตัวได้แล้วจนถึงระยะก่อน การเก็บเกี่ยวประมาณ ๑ เดือน รวมถึงพืชบางชนิดที่สิ้นสุดการให้ปุ๋ยที่ระยะก่อนการติดดอก และผล

๖. การเก็บผลผลิต 2 ชั่วโมง

พืชผักมักมีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวไม่เกิน ๑๒๐ วัน ส่วนมากจะใช้เวลาประมาณ ๔๐-๖๐ วัน ขึ้นกับ ชนิดของผัก โดยผักกินใบจะมีระยะเวลาการเก็บเกี่ยวสั้นกว่าผักกินดอก และผล

การจัดกระบวนการเรียนรู้

- ๑ . ศึกษาจากเอกสารและภูมิปัญญา
- ๒ . ฟังวิทยากรบรรยายให้ความรู้
- ๓ . การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้
- ๔ . แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- ๕ . ทำใบความรู้และใบงาน
- ๖ . ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง
- ๗ . ฝึกปฏิบัติจริงและทดสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สื่อการเรียนรู้

- ๑ . สื่อเอกสาร
  - ๑.๑ เอกสารประกอบการเรียนรู้
  - ๑.๒ ใบงาน
  - ๑.๓ ใบความรู้
- ๒ . ภูมิปัญญา
- ๓ . สถานประกอบการ

การวัดและประเมินผล

- ๑ . การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
- ๒ . การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ ได้ผลงานที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ และจบ หลักสูตร

การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๒. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๓. มีผลงานที่มีคุณภาพจึงจะได้รับวุฒิบัตร

เอกสารหลักฐานการศึกษา

๑. หลักฐานการประเมินผล
๒. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร
๓. วุฒิบัตร ออกโดยสถานศึกษา

การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในสาระการ ประกอบอาชีพวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น โดยการ เก็บสะสมชั่วโมงเรียนให้ครบตามโครงสร้างที่กำหนด

รายละเอียดโครงสร้างหลักสูตรอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. ๑. ช่อง ทางการประกอบอาชีพ การปลูกผักสวน ครัวรั้วกินได้	<p>1.1 บอกความสำคัญการเห็น ช่องทางของการประกอบอาชีพ การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้</p> <p>1.2 บอกความเป็นไปได้ในการ ประกอบอาชีพได้</p> <p>1.3 บอกและหาพื้นที่ปลูกที่ เหมาะสมได้</p> <p>1.4 บอกทิศทางการประกอบอาชีพได้</p>	<p>๑.๑ พื้นที่การปลูกผักได้ดีควรเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำ เช่น บ่อน้ำขุด บ่อน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ คลอง อ่างเก็บน้ำ คลองชลประทานหรือแนวส่ง น้ำชลประทาน</p> <p>๑.๒ ชนิดของพืชผักสวนใหญ่มีความต้องการ น้ำสูง โดยเฉพาะหน้าแล้งที่อากาศ แห้ง และอัตรา การระเหยน้ำสูงกว่าฤดูอื่น ๆ จำเป็นต้องมีน้ำ เพียงพอเพื่อให้ผักสามารถเติบโตจนถึงฤดูกาลเก็บ เกี่ยวได้</p> <p>๑.๓ ชนิดของพันธุ์ผักสวนครัวรั้วกินได้ ที่ สามารถปลูกในพื้นที่ชุมชน ที่เหมาะแก่การ เพราะปลูก</p>	<p>1.1 ผู้เรียน ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ สื่อของจริง สื่อบุคคลใน ชุมชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และใช้ใน การประกอบอาชีพที่มีความเป็นไปได้ใน ชุมชน</p> <p>1.2 ผู้เรียน วิเคราะห์พื้นที่เหมาะสมในการ ปลูกผัก และสามารถเลือกประกอบอาชีพได้ ในชุมชนจากข้อมูลต่างๆ</p> <p>1.3 ผู้เรียน ศึกษาดูงานในสถานที่ กรณีศึกษา แหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในอาชีพที่ ตัดสินใจเลือกปลูกผักชนิดใด</p> <p>1.4 ครู ผู้เรียน และผู้รู้ ร่วมกันอภิปราย เกี่ยวกับทิศทางการประกอบอาชีพการผัก สวนครัวรั้วกินได้ ในรูปแบบที่เหมาะสมกับ ตนเอง</p>	-	-
				5	-
				-	-

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
2. ทักษะการ ประกอบอาชีพการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้	2.1 สามารถ เตรียมการ ประกอบอาชีพการปลูกผักสวน ครัวรั้วกินได้	<p>๒.๑ การเตรียมแปลงปลูกผัก</p> <p>๒.๒ การเตรียมปลูกผัก และวัสดุอุปกรณ์ในการ ปลูกผัก</p> <p>๒.๓ วิธีเตรียมแปลงปลูกผัก</p> <p>๒.๔ วิธีปลูกผัก</p> <p>๒.๕ วิธีการและขั้นตอนการปลูกผัก ของแต่ละ พันธุ์ผัก ความเหมาะสม และระยะเวลา ในการ ปลูกผักชนิดต่าง ๆ</p>	<p>2.1 ทบทวนความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการ ชนิดของพันธุ์ผักที่จะปลูก</p> <p>2.2 อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้</p> <p>2.3 จัดผู้เรียนไปศึกษาดูงานในแหล่งเรียนรู้ชุมชน พร้อมจัดบันทึก</p> <p>2.4 จัดทำแผนการเรียนรู้</p> <p>2.5 ดำเนินการจัดการเรียนรู้และฝึกทักษะ อาชีพตามหลักสูตร และตามแผนการ เรียนรู้</p> <p>2.6 ครูและผู้เรียนร่วมกันจัดกระบวนการ เรียนรู้</p> <p>2.7 จัดบันทึกผลการเรียนรู้</p> <p>2.8 ดำเนินการวัดและประเมินผลตามที่หลักสูตรกำหนด</p> <p>2.9 ผู้เรียนปฏิบัติจริง</p>	-	5
3. การบริหาร จัดการในการ ประกอบอาชีพการปลูกผักสวน ครัวรั้วกินได้	<p>สามารถบริหารจัดการในการ ประกอบอาชีพการปลูกผักสวน ครัวรั้วกินได้</p> <p>3.1. สามารถวางแผนการ จัดการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ได้</p> <p>3.2 สามารถโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้</p>	<p>๓.๑ การคำนวณระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวและการดูแลรักษาพืชผักที่ปลูก ได้</p> <p>๓.๒ การประชาสัมพันธ์ และการจำหน่าย</p> <p>๓.๓ การควบคุมมาตรฐานของผลผลิต</p> <p>๓.๔ การเก็บผลผลิต</p>	<p>3.1 การบริหารจัดการการผลิต จัดให้ ผู้เรียน</p> <p>3.1.1 สำรองและศึกษาพันธุ์ผักให้ เหมาะสมกับระยะเวลาปลูก และการใช้ ประโยชน์ของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ ต่าง ๆ</p> <p>3.2 การบริหารจัดการผลผลิต และการเก็บ ผลผลิต จากสถานการณ์จริง</p>	-	5

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	3.3 สามารถควบคุม คุณภาพผลิต ผลิตผักที่ปลูกได้ อย่างเหมาะสม		3.3 การวางแผนการดำเนินงาน 3.4.1 ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการวาง แผนการ ดำเนินงานในแบบตารางการ ปฏิบัติงาน (Gantt Chart) 3.4.2 ฝึกปฏิบัติการทำแผนการ ประกอบอาชีพ ช่างปุ๋ยกระเบื้องตามแบบ ตารางการปฏิบัติงาน (Gantt Chart)		5
4. โครงการ ประกอบอาชีพ การปลูกผักสวน ครว รั้วกินได้	4.1 บอก ความสำคัญของ โครงการประกอบอาชีพ การปลูก ผักสวนครัว รั้วกินได้ 4.2 บอกประโยชน์ของโครงการ ประกอบอาชีพการปลูกผักสวน ครัวรั้วกินได้ 4.3 บอกองค์ประกอบของ โครงการอาชีพ การปลูกผักสวน ครัวรั้วกินได้	๔.๑ ความสำคัญของโครงการ ๔.๒ ประโยชน์ของโครงการ ๔.๓ องค์ประกอบของโครงการ ๔.๔ การเขียนโครงการ ๔.๕ การประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการ ๔.๖ การพัฒนาโครงการและนำไปใช้ประโยชน์	4.1 จัดให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากใบความรู้ เรื่อง ความสำคัญ ของโครงการอาชีพ ประโยชน์ของโครงการอาชีพ องค์ประกอบ ของโครงการอาชีพ แล้วจัดกิจกรรมการ สนทนา แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น เพื่อ สร้างแนวคิดในการ ดำเนินกิจกรรมการ เรียนรู้ 4.2 จัดให้ผู้เรียนศึกษาสาระข้อมูลจากใบความรู้ เรื่อง ตัวอย่าง การเขียนโครงการ อาชีพที่ ดี เหมาะสม และถูกต้อง พร้อม		5

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
				ทฤษฎี	ปฏิบัติ
	<p>4.4 บอกการเขียนโครงการอาชีพ การปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้</p> <p>4.5 บอกการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของ โครงการอาชีพการปลูกผักสวน ครัวรั้วกินได้</p>		<p>จัดการอภิปราย เพื่อสรุปแนวคิดเป็น แนวทางในการเขียนโครงการอาชีพที่ดี เหมาะสม และถูกต้อง</p> <p>4.3 จัดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ การเขียนโครงการอาชีพ</p> <p>4.4 กำหนดให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติการประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องของโครงการ อาชีพ</p> <p>4.5 จัดให้ผู้เรียนปรับปรุงโครงการอาชีพให้มีความเหมาะสม และถูกต้อง</p> <p>4.6 กำหนดให้ผู้เรียนเขียนโครงการอาชีพ ของตนเอง เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุน งบประมาณดำเนินงานอาชีพ และใช้ในการ ดำเนินการประกอบอาชีพต่อไป</p>		5
รวม				5	25